

27. rujna 2024.

broj 202 – 203

KU ZI S!

LIST ZA MLADEŽ

FOTO: Josipa Dulić

8

ANKETA

KAKO STE PROVELI LJETO?

10

PRIČA

ORATORIJSKO LJETO

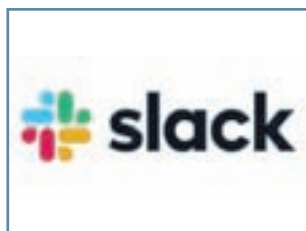

14

GLAZBA

ČUVARI STVARI

20

TEHNOLOGIJA

APLIKACIJE ZA BOLJE UČENJE

FOTO MJESECA

HKC »Srijem« na
Vinkovačkim jesenima

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Mirjana Trkulja

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Zamjenik urednice: Davor Bašić Palković

Suradnici: Sara Žurovski, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Milijana Nimčević,

Marija Antonela Kanelić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Povratak s raspusta

Draga naša *Kužiš?! družino*,

Ponovo smo zajedno! Raspust je (brzo) prošao, a mi se radujemo što ponovno dijelimo vaše aktivnosti u novom broju podlistka. Nadamo se da ćemo vam uljepšavati svaki posljednji petak u mjesecu.

Tijekom raspusta događanja je bilo mnogo: od ljetnih oratorija, prvog *Sajma budućnosti* – gdje poći sutra?, do svečane dodjele zahvalnica i darova subotičkim srednjoškolcima koji su sudjelovali u kvizu znanja i kreativnosti *Mreža čitanja*. Tu su i Ljetna škola hrvatskoga jezika, kulture i duhovnosti, *Dužijanica*, *Čikerijada*, koncerti i mnogi drugi događaji. Potrudili smo se zabilježiti ih sve, isprva na instagramu (*kuzis.casopis*) tijekom ljeta, tako i post festum u tiskanom izdanju.

Nadamo se da ste se, usprkos svim aktivnostima, uspjeli i odmoriti te da ste spremni za nove školske i fakultetske izazove. U tekstu **Katarine Ivanković Radaković** možete pročitati o putovanjima, radu i druženjima nekih od vas tijekom ljeta, dok je **Sara Žurovski** pripremila preporuke aplikacija koje olakšavaju učenje, pravljenje bilježki i organizaciju obveza. Vjerujemo da će vam te preporuke biti korisne, ali je važno biti odgovoran i psihički spreman za nove izazove, o čemu tradicionalno piše naša **Marina Balažev**, specijalizantica transakcijske analize. Nijedan početak ili promjena nije lagana, no vremenom ćete prepoznati sve dobrobiti poput novih prijateljstava, znanja i iskustava koja će vas učiniti zrelijima i samopouzdanijima.

Što se tiče školskih izazova, učenici su se već navikli na ponovno pohađanje nastave. Novi udžbenici i bilježnice, te svježja energija obilježili su početak rujna. Novi srednjoškolski odjeli na hrvatskom jeziku formirani su ponovno u tri subotičke škole: u Gimnaziji *Svetozar Marković* gdje je na opći smjer upisano 16 učenika, Politehničkoj školi s 23 učenika na smjeru tehničar multimedija i Medicinskoj školi gdje je na smjeru medicinska sestra-odgojitelj upisano 28 učenika.

U ovomjesečnom *Kužišu?!* saznat ćete više i o modnim hitovima ove jeseni, o održanom *Gastrofestu* u Subotici, svečanom prijamu za učenike prvih razreda srednjih škola i drugom. U ovih nekoliko redaka nadamo se da ste poželjeli pročitati novi broj do kraja, a osim *Kužiša?!* savjetujemo vam da čitate i knjige jer nam slijedi mjesec knjige i međunarodnih sajmova u Beogradu i Zagrebu. Želimo vam sretan i uspješan početak nove školske i akademske godine! Samo hrabro!

Upoznavanje mladih s tradicijskim jelima

U organizaciji udruge mladih *Hrvatski Majur* u Subotici je 13. rujna održan treći *Gastrofest*. Ova gastronomska manifestacija održana u HKC-u *Bunjevačko kolo* okupila je više desetaka mladih a među kulinarским specijalitetima našla su se tradicijska jela poput: *baratfile*, *prisnaca*, gulaša i *nasuva*. Gosti su mogli nazočiti radionici pravljenja *baratfile*, a nakon radionice i okusiti iste.

Predsjednik udruge *Hrvatski Majur* **Nino-slav Radak** naglasio je važnost okupljanja mladih na ovakvim manifestacijama jer uz druženje imaju priliku naučiti nešto i o tradiciji.

»Trudimo se svake godine osigurati nekoliko tradicijskih jela za naše goste. Ove godine smo se više orijentirali k *tistu*, tu su razna *nasuva*, *baratfile*, *gomboci*, pogače; to su autohtona jela ljudi koji žive na ovim prostorima. Naša ciljna skupina su mladi od 16 do 30 godina, a trudimo se angažirati i mlade kuhare«, rekao je Radak.

Predsjednik Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Marin Piuković** kaže kako *Gastrofest* okuplja mlade u razdoblju godine kada za njih nema sličnih manifestacija budući da se *Prelo mladih* održava tek početkom godine.

»Drago mi je da treću godinu zaredom vidim veliki broj mladih koji je došao na *Gastrofest*. Vidjeli smo potrebu za još jednim vidom okupljanja koje će biti u razdoblju godine nakon ljetne pauze i prije početka nove akademske školske godine. Pokazalo se da je *Prelo mladih* odličan model okupljanja naših mladih, pa smo skupa s udrugom *Hrvatski Majur* pokušali naći model kako ih okupiti u ovome dijelu godine kada nema nikakvih većih događanja. *Gastrofest* se pokazao idealnim za tu namjenu, zadržan je segment tradicije u pripravljanju tradicijskih jela koja možda nisu tako popularna u restoranima, a to najbolje možemo vidjeti ovdje kroz radionicu pravljenja *baratfile*. To je nešto što je mladima interesantno jer imaju živi primjer kompletnog procesa pripreme, a na kraju su imali i degustaciju. Bit će poslužene i druge delicije te na taj način prikazujemo lepezu gastronomskih proizvoda od gulaša, preko *prisnaca*, pa sve do *baratfile*. Sva ova jela možemo vezati upra-

vo za naše podneblje na kome živimo, jela koja su duboko u tradiciji bačkih Hrvata«, rekao je Piuković.

Mladi su nakon večere uz DJ-a i muziku nastavili druženje.

Manifestacija *Gastrofest* realizirana je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

K. U.

Svečani prijam za prvaše srednjoškolce

Podrška i zajedništvo

Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) organiziralo je, prvi puta, svečani prijam za učenike prvih razreda srednjih škola, koji će nastavu pohađati na hrvatskom jeziku, 3. rujna u Hrvatskom domu – Matici u Subotici. Ove godine upisano je ukupno 67 prvaša, u tri škole: Gimnaziju *Svetozar Marković* (opći smjer – 16 učenika), Medicinsku školu (medicinska sestra-odgojitelj – 28 učenika) i Politehničku školu (tehničar multimedija – 23 učenika).

Svečanosti su prisustvovali učenici, profesori, roditelji i predstavnici škola, a okupljene su pozdravili predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i ministar **Tomislav Žigmanov**.

Tijekom večeri učenici su imali priliku sudjelovati u zabavnom fotografiranju uz pomoć 360 photobooth tehnologije, što im je omogućilo sudjelovanje u nagradnoj igri s *bluetooth* zvučnicima kao nagradama.

Program je upotpunjen prigodnim stihovima dok je za glazbeni dio večeri bio zadužen ansambl *Ruže*. Program su vodili nastavnici hrvatskog jezika **Morena Rendulić** i **Bruno Dronjić**.

K. U.

Dogodilo se

Prvi »Sajam budućnosti – gdje poći sutra?«

Prvi »Sajam budućnosti – gdje poći sutra?«, na kom su učenicima sedmih i osmih razreda predstavljene srednje škole u kojima se na određenim smjerovima izvodi nastava na hrvatskom jeziku, održan je 7. lipnja u dvorištu Hrvatskog doma – Matice u Subotici. Predstavljene su četiri srednje škole i smjerovi na hrvatskom jeziku, a učenici su se mogli upoznati i s drugim smjerovima određene škole.

Mreža čitanja: Zahvalnice i darovi za srednjoškolce

Svečana dodjela zahvalnica i darova subotičkim srednjoškolcima, koji su tijekom protekle školske

godine sudjelovali u kvizu znanja i kreativnosti *Mreža čitanja*, održana je 9. lipnja u Hrvatskom domu – Matici.

U kvizu je sudjelovalo ukupno 36 učenika hrvatskih odjela iz triju škola – Gimnazije *Svetozar Marković*, Politehničke i Medicinske škole. Najveći uspjeh postiglo je šestero učenika koji su se plasirali na treću, završnu razinu kviza, a u pitanju su: **Marko Cvijetić**, **Lucija Horvacki**, **Valentin Čović**, **Marija Magdalena Huska**, **Karlo Kujundžić** i **Tea Narančić**. Tema kviza ove godine bila je »U mreži odrastanja: izazovi i prepreke«.

Barbara Piuković – prva pratilja

Na Reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske **Barbara Piuković** iz Subotice izabrana je za prvu pratilju, prema ocjeni žirija, najljepše **Fabiane Guzmán Mileta** iz Bolivije. Barbara se natjecala u bunjevačkoj nošnji, isto kao i druga djevojka koja se također natjecala

u ime Hrvatica iz Srbije, **Ana Mandić** iz Subotice. U natjecanju je sudjelovala 21 djevojka iz Argentine, Austrije, Australije, Bolivije, BiH, Crne Gore, Kanade, Kosova, Mađarske, Sjeverne Makedonije, Norveške, Njemačke, Rumunjske i Srbije.

Ljetna škola hrvatskoga jezika, kulture i duhovnosti

Ovogodišnja Ljetna škola hrvatskoga jezika, kulture i duhovnosti održana je od 26. lipnja do 3. srpnja na otoku Cresu u organizaciji Udruge *Naša djeca*, a prigodu ići, imala su djeca osnovnih i srednjih škola. Tijekom ljetovanja djeca su imala svakodnevne

mise, radionice, pjevanje i druženja. Organiziran je posjet vodenom parku Čikat i Gospi Trsatskoj u Trsatu.

Natjecanje u pucanju bičevima

Natjecanje u pucanju bičevima, u organizaciji UBH-a *Dužijanica*, održano je krajem lipnja kod Risarskog salaša u Đurđinu. Švigar na biču je najviše puta puknuo srednjoškolcu **Karlu Kujundžiću**, koji

je osvojio prvo mjesto u kategoriji starijih od 16 godina. Od deset do 16 godina najbolji je bio **Mario Kujundžić**, a među mlađima od deset **Matej Tonković**. Natjecale su se i dvije pripadnice nježnijeg spola, a bolja je bila **Josipa Ivanković Radak**.

Ministranti Srijemske biskupije na hodočašću

Grupa od 15 ministranata iz Srijemske biskupije, zajedno sa 75 ministranata iz Đakovačko-osječke nadbiskupije i svećenicima, krenula je 28. srpnja na 13. Međunarodno hodočašće ministranata u Rim, koje je organizirala Međunarodna udruga ministra-

nata (CIM). Prva stanica bila je Asiz, gdje su posjetili Porcijunkulu i druge značajne lokacije vezane za sv. Franju. Hodočašće, koje je održano od 29. srpnja do 3. kolovoza, okupilo je oko 50 tisuća ministranata iz Europe. Ministranti su sudjelovali na audijenciji s papom **Franjom** 30. srpnja na Trgu sv. Petra.

Tavankutsko kulturno lito

Godišnji koncert Folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta održan je 7. srpnja. U punoj dvorani mjesnog Doma kulture svoje umijeće prikazale

su mlađa, srednja i reprezentativna skupina folkloriša. Voditelj reprezentativne skupine je **Darko Prčić**, srednje **Milica Tikvicki**, a mlađe **Sanda Benčik** i **Martina Žarić**. Folkloriša je pratila tamburaška skupina HGU-a *Festival bunjevački pisama*, a nastupila je i vokalna solistica **Iva Molnar** s pjesmom *Ne dam da mi moje gaze*. Nedugo nakon toga, 17. srpnja odr-

žan je koncert Tamburaškog odjela HKPD-a *Matija Gubec*, kao dio programa XIII. Seminara bunjevačkog stvaralaštva. Ovogodišnji seminar je imao temu »Svatovi« te su tamburaši pripremili svatovske melodije i pjesme, od tradicijskih do onih suvremenih pisanih za *Festival bunjevački pisama* u Subotici. Nastupili su tavankutski tamburaši, uz pomoć dvojice subotičkih kolega, koje je okupio **Vladimir Peić Tukuljac** te dječji orkestar *Gupčeva* Tamburaškog odjela koji vodi **Marko Grmić**. Kao vokalni solisti nastupili su **Martin Vojnić Mijatov**, **Tomislav Vukov**, **Boris Godar**, **Tamara Štricki Seg**, **Marko Grmić** i **Nikola Stantić**. Oba koncerta održana su u sklopu *Tavankutskog kulturnog lita*.

Čikerijada

Treća po redu obnovljena *Čikerijada* održana je 17. kolovoza u selu Čikerija. Ovaj kršćansko-obiteljski susret, na koji većina sudionika dolazi biciklima, okupio je stotinjak mladih i ponekog roditelja iz Subotice, Tavankuta, Male Bosne i drugih okolnih naselja. Program je bio raznovrstan i zanimljiv. Nakon svete mise, koju je predvodio gvardijan Franjevačkog samostana pater **Ivan Miklenić** uz koncelebraciju župnika subotičke župe Uskrsnuće Isusovo vlč. **Vinka Cvijina**, uslijedila je vožnja špediterom kroz Čikeriju. Slijedile su sportske igre, tzv. igre bez granica, vodene igre i ples. Susret je posjetio i podržao subotički biskup **Franjo Fazekaš**.

Kako ste proveli ljetno?

Došao je kraj najdražem dijelu godine svih učenika i studenata, završilo se još jedno ljetno. Sigurna sam da vam je i ovo bilo ispunjeno novim lijepim uspomena, prijateljima, putovanjima, ljubavima... Neki od vas su i radili preko ljeta te su zaradili za džeparac. Za prvi *Kužiš?!* ove »nove sezone«, priupitali smo naše srednjoškolce da nam sumiraju dojmove svojega ljeta i izdvoje najljepše trenutke istog. Ljetno 2024. je, uvjerena sam, svima brzo prošlo, ali se nadam da ste spremni i za novu školsku i akademsku godinu!

Andrija Dort, 18 godina, Hrtkovci: »Ovog ljeta upisao sam studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu kao svećenički kandidat Srijemske biskupije. Mogu reći da je ovo ljetno za mene čak bilo i najbolje ljetno u mom životu. Najljepši trenutak za mene ovoga ljeta bilo je sudjelovanje na Međunarodnom hodočašću ministranata u Rimu. Za tjedan dana obišli smo cijeli Rim, sve četiri bazilike. Mnogo lijepih i smiješnih trenutaka

koje ću, vjerujem, zauvijek pamtit. Najljepši trenutak bio je 2. kolovoza kada sam imao čast upoznati se s papom **Franjom**, s njim se rukovati i predstavljati domovinu Hrvatsku pred 50 tisuća ljudi čitajući prigodni duhovni tekst. Tijekom ljeta, dok nisam još otišao u Rim, radio sam kod prijatelja u bostanu. Brali smo lubenice i dinje i isti bostan kasnije i prodavali u Srijemskoj Mitrovici na tezgi. Spreman sam za akademsku godinu i ne mogu dočekati da počne jer sam upisao fakultet koji sam od malih nogu želio upisati. Studijem teologije i formacijom u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu učvrstit ću svoju vjeru i svoj duhovni poziv, radom i molitvom ići prema mom duhovnom putu, prema svećeništvu. Zato

preporučam i svim čitateljima *Kužiš?!*, bili momci ili djevojke, ako osjećate trunčicu Božjeg poziva na svećeništvo ili redovništvo: 'Odvajite se i budite hrabri', 'Prepustite Gospodinu putove svoje i on će sve voditi'.

Iva Gabrić, 17 godina, Subotica: »Pohađam 4. razred Srednje muzičke škole u Subotici, na smjeru glazbeni suradnik-teoretičar. U istoj školi usporedno pohađam i 2. razred na smjeru solo pjevanje. Vrlo sam zadovoljna kako je prošlo ovo ljetno. Ove godine nisam mnogo putovala. Bila sam u Splitu s HKPD-om *Matija Gubec* i komornim sastavom HGU-a *Festival bunjevački pisama*. Bili smo tamo tjedan dana i svakog dana smo nastupali. Bilo je prelijepo i drago mi je što sam stekla nova prijateljstva. Ove godine odlučila sam raditi neki posao tijekom ljeta. Radi-

la sam u restoranu kao šankerica. Tamo sam stekla nova iskustva, upoznala nove ljude i najbolje od svega toga je bilo to što sam imala svoj džeparac. Ovogodišnji cilj mi je ostvariti što bolje rezultate na natjecanjima iz teorijskih predmeta te posljednju godinu srednje škole pamtit po što više lijepih trenutaka s mojim odjelom. Također, ove godine počinjem se spremati za dalje školovanje jer planiram upisati Akademiju umjetnosti u Novom Sadu.

Teodora Batinić, 18 godina, Subotica: »Pohađam 4. razred Srednje medicinske škole, a kasnije planiram upisati Višu strukovnu školu u Subotici. Nastojala sam ovo ljetno provesti na poseban način, iskoristiti svaki trenutak posljednjeg odmora prije maturalnih ispita. Mogu reći da je bilo dosta uspješno! Radila sam prvi dio ljeta, zaradila za more, ovdje se

družila s prijateljima i ispunila svoje obveze prije zasluženog odmora. Definitivno najdraži dio ovog ljeta bio je odlazak na more sa *Subotičkim oratorijem*. Otputovali smo u Postire na hrvatskom otoku Braču, do kojih smo morali malo duže putovati, ali vrijedilo je! Smjestili smo se u župnom smještaju župe sv. Ivana Krstitelja, gdje smo svakoga dana imali svetu misu. Naš boravak tamo uvećao je i obogatio svećenik salezijanac don **Tihomir Šutalo** koji je s nama proveo nekoliko dana, a jedan dan nas je svojim posjetom iznenadio i don **Damir Stojić**. Osim kupanja, sunčanja, odmora i ostalih ljetnih aktivnosti, imali smo i duhovne dijelove programa. Najljepši trenuci su mi bili druženja s prijateljima koje neću dugo vidjeti zbog njihovog odlaska na fakultet. Drago mi je da sam mogla provesti malo više vremena s njima. Shvatili smo da je zapravo super ideja otići na odmor posljednja dva tjedna kolovoza jer smo to vrijeme proveli družeći se i apsolutno ne razmišljajući

jući o tome da škola uskoro počinje... Ali sada kada je tu, osjećam se savršeno odmorno i spremno za novu školsku godinu. Nadam se ciljanim uspjesima i položenoj maturi! I za kraj mogu reći da sam jako zadovoljna ovim ljetom i jedva čekam sljedeće».

Matija Matković, 14 godina, Subotica: »Idem u Tehničku školu *Ivan Sarić* na smjer tehničar za kompjutorsko upravljanje CNC mašina, prvi sam razred. Zadovoljan sam kako je prošlo ovo ljetovanje. Ono je obilježilo upis u srednju školu i željeni smjer, ljetovanje s obitelji i prijateljima u Novom Vinodolskom, i dosta pećanja s prijateljima. Na ljetovanju mi je bilo super. Po cijeli dan smo skakali na skakaonici i kupali se u moru. Kad sam se vratio s mora, često sam išao s drugarima na Palić pecati. Tijekom ljeta sam radio, išao sam brati borovnice na Hajdukovu. Tamo sam bio od ranog jutra pa sve do poslijepodne i berba je trajala mjesec dana. Za novu školsku godinu sam spreman, a tijekom ovih tjedan dana upoznavanja sa školom i profesorima mogu reći da sam zadovoljan. Nadam se da će tako i ostati, a nije mi bilo teško

krenuti u školu posle ljetne pauze jer je ovo nešto sasvim novo».

Barbara Piuković, 18 godina: »Učenica sam 4. razreda općeg smjera Gimnazije *Svetozar Marković*. Ovo ljetovanje mi je jako brzo prošlo, ali mi je bilo veoma zanimljivo i ostavilo je lijepe uspomene. Počelo je putovanjem koje mi je obilježilo ovo ljetovanje i donijelo jedno novo iskustvo. Sudjelovala sam na natjecanju za najljepšu Hrvaticu u narodnoj nošnji izvan Hrvat-

ske koje je održano nekoliko dana u Biogradu, a nakon toga i u Tomislavgradu. Bilo je to nezaboravnih tjedan dana gdje sam upoznala mnoge djevojke iz raznih država. Ostatak ljetovanja provela sam u Subotici, družila sam se s prijateljima, izlazili smo i zajedno proslavili mnogo rođendana. Vikendima sam putovala u Hrvatsku s folklorom gdje smo sudjelovali na raznim manifestacijama. Nova školska godina je brzo došla i nisam još u potpunosti spremna jer će ova biti drugačija od prethodnih... Čekaju me dodatne pripreme i odluke za fakultet, ali radujem se ovoj posljednjoj godini srednje škole».

Katarina Ivanković Radaković

Subotica, Ilok i Monoštor

Oratorijsko ljeto

10

S početkom nove školske godine svaka se osoba Srado prisjeća ljetnih aktivnosti i druženja, no možda to posebno čine mladi i djeca *Subotičkog oratorija*, nakon vrlo burnog i blagoslovljenog ljetnog raspusta. Naime, ove su godine, kao i prethodne dvije, uspješno održana čak tri velika ljetna oratorija u Subotici, Iloku i Monoštoru. Svaki od oratorija trajao je pet dana, a dani su bili ispunjeni molitvom, radionicama, plesom, predavanjima i, naravno, igrom. U nastavku teksta imat ćete priliku pročitati kako je protekla organizacija ovih oratorija, kakvi su dojmovi animatora, ali i kakav je bio početak za one mlade koji su se okušali u predanimatorstvu.

Uigrane ekipe

Kako li je organizirati nešto poput oratorija? Upravo to smo pitali voditeljicu *Subotičkog oratorija Vedranu Cvijin*, koja ističe kako je najveći izazov u organizaciji bio pronaći datum koji odgovara i djeci i animatorima i župnicima, pogotovo u Subotici gdje su, kako sugovornica navodi, aktivnosti brojne.

»Nakon pronalaska odgovarajućeg termina – sve je lakše. Imali smo jednu temu koja se protezala kroz sva tri ljetna oratorija: Muško-ženski odnosi. Igre i radionice također smo mogli ponoviti uz neke izmje-

ne. Ljudi uvijek misle, kada čuju da smo imali tri ljetna oratorija, da ću 'pasti s nogu' od organizacije, međutim, tu su uigrane ekipe koje mogu voditi oratorij. Moj posao je više tehničke prirode, da dogovorim sve sa župnicima, osiguram sredstva, riješim hranu, materijale i majice, smislim duhovnu temu. Usprkos tome, drago mi je da sam ove godine uspjela provesti i kvalitetno vrijeme s djecom, pogotovo kroz radionicu gitare i skečeve koje smo pripremili kako bismo približili temu«, naglašava Vedrana.

Jovana Kujundžić, animatorica u oratoriju, podijelila je s nama iskustva animatorstva na dva ljetna oratorija. Jedan je održan u Subotici, a drugi u Monoštoru.

»Preko 100 djece i 50 animatora okupilo se na Bunariću kako bi pet dana govorili na teme poput identiteta, muško-ženskih odnosa i njihovih uloga u crkvi i obitelji. Bila sam potkapetan mlađe ekipe. Ekipa je bila jako dobra, puno smo pričali, šalili se i družili. Najveći izazov bila je vrućina, a sve ostalo smo usput rješavali svi zajedno. U Monoštoru sam se prvi puta isprobala u ulozi kapetana, također mlađe ekipe. Bilo je oko 50 djece i bilo je divno raditi s njima. Kroz radionice, priču, pjevanje, molitvu i igru smo se jako zbližili, te se na kraju morali oprostiti do sljedećeg oratorija. Ovo ljeto doista je bilo ispunjeno ora-

torijima, djeca su uživala i govore kako jedva čekaju sljedeći. To su najljepši trenuci, kada se vidi njihova iskrena radost i iščekivanje još višeg upoznavanja Boga i jedni drugih«, kaže Jovana.

Iskustva i izazovi

O svojim prvim koracima u animatorstvu govorila nam je predanimatorica **Antonija Kujundžić**, koja se prvi puta s tom ulogom susrela ove godine, a za *Kužiš?!* kaže kako je bilo bolje od očekivanog.

»Ljudi su mi pričali kako neću ništa raditi i da će me potcjenjivati, ali bilo je suprotno. Najviše sam pomagala **Davidu Šarčeviću** koji je bio kapetan u našoj ekipi i bio je sâm pa sam mu bila od pomoći. Pomagala sam i **Vanji Taboroviću** oko igara što mi je bilo super, jer sam čak i sudila jednu igru. Svidjelo mi se to, jedino mi je bilo teško kada neko dijete kaže da netko vara, a ja to nisam ispratila nakon čega slijedi bezbroj pitanja i vika, ali uspjela sam se izvući i to mi je bilo najdraže. U većoj mjeri mi se svidio rad sa starijima nego mlađima, jer sa starijima mogu lakše razgovarati, ali nisam loša

ni s mlađima. Najviše mi se svidjelo predavanje vlč. **Vinka Cvijina** jer sam ga najbolje mogla ispratiti i volim ga slušati«, ističe Antonija i dodaje kako će definitivno pamtiti svoj početak te da se raduje sljedećem izazovu.

Na samom kraju ljeta, od 23. kolovoza do 1. rujna, gotovo 60 mladih i animatora otputovalo je na zasluženi odmor na otok Brač u mjesto Postira. Animatori su tamo, osim uživanja na plaži, svakodnevno prisustvovali svetoj misi kako bi zahvalili Bogu na blagoslovima toga ljeta. Nekoliko dana s njima je bio i don **Tihomir Šutalo**, salezijanac, a u posjet im je došao i don **Damir Stojić**. Jedan dio grupe ustrajao je i krenuo na Vidovu goru, a jedno poslijepodne proveli su i na Bolu. Nakon odmora ispunjenog druženjima i zabavom, animatori se polako spremaju za daljne aktivnosti pred njima te je, tim povodom, 15. rujna, organizirana i premijera osme sezone Subotičkog oratorija u župi sv. Roka u Subotici.

Novi srednjoškolci

Tko čuva vaše stvari?

14

Nedavno je subotička Dudova šuma ugostila dva mlada benda iz Beograda, a jedan od njih su Čuvari Stvari. Iza sebe imaju jedno EP izdanje *Tonem*. Kako je pjevala šuma u četvrtak, kako su se okupili i koji su im omiljeni albumi saznajte iz našeg razgovora s Čuvarima...

KUŽIŠ?! Kada ste osnovali vaš bend? Predstavite članove...

Bend smo osnovali 2019. godine u postavi **Ivana Milošević** – gitara i vokal, **Galica Pivač** – bas i vokal i **Sanja Rajić** – bubanj. U međuvremenu nam se pridružila i **Lena Mikuška** kao vokal, a došlo je i do male promjene u prvobitnoj postavi. Ivana preuzima u svoje ruke bas, Sanja gitaru, a Galica bubanj i u ovoj postavi je snimljen i EP *Tonem* koji je izašao u ožujku ove godine. Galica i Lena potom napuštaju bend, a pridružuju se **Mihailo Tadić** na klavijaturi i **Matvej Soronin** na bubnju.

KUŽIŠ?! Zašto ime Čuvari Stvari? Što se čuva i od koga?

Ime je nastalo na jednoj HC svirci. Nas tri (Ivana, Galica i Sanja) smo sjedele, a drugari koji su išli u šutke su nam ostavljali stvari da im čuvamo. Tako smo postale Čuvari Stvari.

KUŽIŠ?! Kako bi vi opisali zvuk Čuvara Stvari?

Bazično je to neki alternativni, indie zvuk s primjesama gotike, grungea i punka.

KUŽIŠ?! Recite nam nešto više o vašem EP-u *Tonem*.

EP *Tonem* je naš prvijenac kojim smo se željele predstaviti kao individue i kao bend. Pjesme su žanrovski raznolike, kao i naši muzički ukusi, ali su opet uklopljene u jednu cjelinu. Tekstovi nisu direktni, imaju dosta metafora i uglavnom obrađuju više od jedne teme. Htjele smo unijeti svoja razmišljanja u tekstove, ali tako da onaj koji sluša može ih doživjeti na svoj način. Želja nam je potaknuti ljude na razmišljanje, da nam muzika na neki način bude interaktivna.

KUŽIŠ?! Navedite omiljenih pet albuma Čuvara...

The Cult – *Dreamtime*, Shpongole – *Tales of the inexpressible*, Pearl Jam – *Ten*, The Beatles – *Revolver* i The Clash – *London calling*.

KUŽIŠ?! Kako vam je bilo u Subotici i gdje vas još možemo uhvatiti uživo?

Bilo nam je super u Subotici, publika je divna, organizacija je odlična, sve pohvale za *Klaru* i *Rosu* i nadamo se da ćemo ponovo surađivati. Možete nas uhvatiti 6. listopada u KC Gradu u Beogradu. Bit će još odličnih bendova iz Zelenog kačketa i dobro zezanje!

Ivan Benčik

Glazbom do dječjih srca

Dvadesettrogodišnja **Ana Piuković** dolazi iz Subotice, trenutno je studentica master akademskih studija na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, a završila je osnovne akademske studije na smjeru Glazbena pedagogija. Ana je od rođenja okružena glazbom, a njome se bavi od vrtića. Osim što studira, članica je ansambla *res miranda* koji postoji već devet godina.

KUŽIŠ?! Koliko se dugo baviš glazbom i kako je sve počelo?

Glazbom se bavim otkad znam za sebe. Glazbenu naobrazbu započela sam kada sam imala sedam godina, u Muzičkoj školi u Subotici na smjeru flauta. Nakon jedne pubertetske krize i želje za napuštanjem iste škole, odlučila sam se za nastavak obrazovanja u istom pravcu – ali ovog puta na teoretskom smjeru. U isto vrijeme javila mi se želja i potreba da se ostvarim u radu s djecom i ljudima te sam odlučila upisati spomenute studije na Akademiji.

KUŽIŠ?! Kako je izgledalo studiranje na Akademiji?

Studiranje na Akademiji bilo je zaista inspirativno. Na mom smjeru sluša se i polaže puno različitih predmeta, čime se studentima pruža šira perspektiva i pogled na svijet, znanost i umjetnost. Ispitni rokovi su, iz spomenutih razloga, možda nešto što bih izdvojila kao najteže periode tijekom studiranja. Druženje s kolegama, ali i studentima drugih fakulteta, važan su dio studija, širenja pogleda, saznavanja novih stvari o svijetu, sebi, drugima... Osim druženja, voljela sam trenutke kada na predavanjima ili tijekom učenja zaključim ili naučim nešto što me u tom trenutku oduševi, što shvatim da mi je važno za život. Nema boljeg osjećaja!

KUŽIŠ?! Osim studiranja, postala si dio ansambla *res miranda*. Reci nam nešto više o tome.

To je još jedna u nizu od divnih stvari koje su mi se dogodile tijekom studija! Sastav čini nas osam žena, trudimo se da na autentičan i dopadljiv način promoviramo zborsku glazbu, s ciljem da obožavateljima iste približimo djela klasične glazbe, obrade narodnih i popularnih melodija u našem nesvakidašnjem

sastavu. Nastupamo na raznim festivalima, natjecanjima, koncertima, ponekad i na privatnim zabavama. Osim klasičnog zorskog repertoara, 2022. godine smo, surađujući s kompozitorima, koreografima i dramaturškinjom, pripremile program *Muzička mapa Srbije*. U pitanju je program koji je namijenjen djeci, s ciljem da im se kroz glazbu, pokret i priču predstavi koliko su zborska muzika i pjevanje u zboru lijepi, zabavni i važni. Program se uspješno izvodi u osnovnim školama i prima pohvale školaraca.

KUŽIŠ?! Što te najviše privlači u radu s djecom i mladima, koliko je zahtjevno biti pedagog u glazbi?

Moje iskustvo u radu s djecom i mladima je kratko, oko godinu dana, ali vidim koliko naš posao ostavlja trag u njihovim životima. Djetetu je potreban pedagog da ga vodi i usmjerava u znanosti kojom se bavi, ali ne radi znanosti, već radi djeteta. U mom slučaju glazba je »sredstvo« da dođem do njega. Postoje razni izazovi u obrazovanju danas, no, gdje ne postoje? Puno je više benefita. Najviše volim kad kroz razgovor s djecom otkrivamo njihove svjetove, kada se zajedno smijemo, plešemo, muziciramo.

KUŽIŠ?! Koju poruku bi željela poslati mladima kako bi ih motivirala da njeguju i istražuju svoje talente?

Budite otvoreni za nove životne situacije, za pokušaje, promašaje i uspjehe – sve se to događa s razlogom. Radite na sebi, otkrivajte sebe kroz svijet u kojem živite, ne plašite se prilike da budete svoji. Radite na svojim talentima, živite kroz i u njima, jer mislim da onaj tko živi svoje talente najbolje vrši svoju ulogu!

Katarina Ivanković Radaković

Foto: Darko Ivančević

ZEMLJA KOMANČA

Scenarij, crtež i grafičko oblikovanje strip tabli: KRISTIJAN SEKULIĆ 2024. Redaktura i dizajn kadrova: ANA ĐIVKOVIĆ

BOGATSTVO BILJNOG I ŽIVOTINJSKOG SVIJETA BILO JE PO VJEROVANJU INDIJANACA DAR TVORCA ŽIVOTA I MAJKE ZEMLJE. SVE ŠTO JE BILO POTREBNO ZA ŽIVOT, BILO JE SVIMA DOSTUPNO.

ZATO JE TERITORIJ TEXASA BIO NE BEZ RAZLOGA DOMOVINA BROJNIH INDIJANSKIH PLEMENA. TU SU ŽIVJELI INDIJANCI IZ PLEMENA ALABAMA, APAŠA, KADO, KOMANČA, ČOKTAVA, KIKAPU, TONKAVA, VIČITA I DRUGIH. DOK SU JE-DNE BILI MIROLJUBIVI RATARI, DRUGI SU BILI POKRETNJI NOMADI, LOVCI I OKRUTNI RATNICI KOJI SU SMATRANI NARODOM BIZONA.

KOMANČI SU POPUT DRUGIH PRERIJSKIH INDIJANACA U POTPUNOSTI OVISILI OD BIZONA KOJI IM JE PRUŽAO SVE ŠTO SU TREBALI. MESO ZA PREHRANU, KOŽU I KRZNO ZA ODIJEVANJE I ŠATORE A OD KOSTIJU SU IZRAĐIVALI PREDMETE I ORUŽJE.

YAHEII!
DANAS ĆE NAŠE
OBITELJI JESTI MESO!
HOW HOW!

BIJELIM OSVAJAČIMA ĆE DUGO TREBATI DA
SHVATE KOLIKO JE SUDBINA CRVENE RASE
BILA POVEZANA SA POSTOJANJEM BIZONA.

MEĐUPLEMENSKI RATOVI IZMEĐU INDIJANACA
SU UPRAVO NAJČEŠĆE BILI VOĐENI ZBOG PO-
LAGANJA PRAVA NA LOVNE TERITORIJE Gdje
SU OBITAVALI BIZONI I DRUGA DIVLJAČ. BILO
JE TO PITANJE FIZIČKOG OPSTANKA PLEMENA
GDJE NIJE BILLO MJESTA SENTIMENTALNOSTI.

HOW!

PAZITE SE!
MUŽJAK ĆE SADA
PROMJENITI
SMJER!

INDIJANCI SU VODILI JEDNOSTAVAN ALI TEŽAK
NAČIN ŽIVOTA U NEPREKIDNOJ OPASNOSTI.

Arhaizmi i zastarjelice moga zavičaja

Arhaizmi i zastarjelice moga zavičaja su riječi bunjevačkoga jezika, odnosno govora. Nažalost, bunjevački *divan* sve manje i manje upotrebljavamo pa polako njegove riječi postaju dio onoga što označava pojam »pasivni leksik«, o kojemu smo učili na nastavi hrvatskoga jezika. Pasivni leksik je skup riječi koji se nekoć koristio u svakodnevnom govoru jedne jezične zajednice, ali je vremenom izašao iz upotrebe zbog različitih razloga. Dok su arhaizmi one riječi koje se više ne upotrebljavaju u jeziku i pamtimo ih iz govora naših pokojnih predaka, zastarjelice su riječi koje se još uvijek koriste u svakodnevnom govoru, ali sve manje i manje.

U mom zavičaju ljudi su divanili i još uvijek divane. Naročito najstariji među njima. Divan je govor koji se temelji na ikavici. Kod nas se ne kaže »otvori prozor«, već »otvori pendžer«. Kao i kada bismo rekli »obriši tu ladicu« mi bismo rekli »otrt ćeš tu ladicu«. Ovo su neke riječi i njihova značenja: prozor – pendžer; zavjesa – viranga; obrisati – otrt; idi – iđi; sjedi – sidi; kruh/hljeb – kruv; stol – astal; preko – priko; lijepo – lipo; djeca – dica; pričati – divanit...

Kada netko čuje bunjevački govor, odmah se začudi zbog njegove neobičnosti. Bunjevački je vrlo sličan hrvatskom jeziku, pa se najčešće neke riječi i podudaraju. Nekad kroz priču zaboravim pričati, bilo na srpskom jeziku ili na hrvatskom standardnom jeziku, pa samo nastavim *divanit*. Moja baka i dida su mi uvijek pričali na bunjevačkom, razgovarali, igrali, pjevali i još tisuću stvari.

Arhaizmi i zastarjelice moga zavičaja bude jednu lijepu uspomenu na djetinjstvo, radujem se kada čujem da netko *divani*. Nadam se da će moja generacija i generacije koje dolaze uspjeti spasiti bunjevački govor i njegove riječi, ne samo od zaborava, već i da će ga svakodnevno koristiti u komunikaciji u svome kraju i time ne prepustiti potpunom prelasku u pasivni leksik.

Dunja Nimčević, FT3/10,
Politehnička škola, Subotica

Pjesma bez imena

U dubokoj noći, kad tišina šuti,
Srce tvoje tiho plače od straha,
Od straha da nikad nećeš biti dovoljan,
Da te ljubav zaobiđe kao stranca.

Ali, zvijezde s neba padaju ti u dlan,
Svjetlost nade i snage obasjava tvoj trag,
Ljubav te tiho prati s daljine dok te šapatom zove
I govori da si više nego što slutnje nose.

U tebi leži snaga koju ne poznaješ,
Srce tvrdo kao kamen, a nježno kao rosa,
Ne gubi nadu, ne daj da ti ugase plamen, tvoje snove,
U svakom dahu, ti si dovoljan, ti si voljan.

Nevena Gojković,
FT3/10, Politehnička škola, Subotica

Rujan = početak

iz iskustva i jača kapacitete za adaptaciju i nošenje s promjenama.

Nove školska/akademska godina

Što to znači u kontekstu nove školske godine? Ako ovaj kapacitet nije adekvatno razvijen kod nekoga od vas, velike su šanse da ćete tijekom promjene osjećati nervozu, anksioznost, zabrinutost oko toga kako ćete postići ili ostvariti ono što je pred vama ili će vam možda biti teško regulirati svoja emocionalna stanja.

Ono što možete sami vidjeti analizirajući sebe jest u kojim segmentima nailazite na poteškoće: 1. regulacija – preplavi vas količina svega pa vam se čini da ne znate kako i otkuda početi; javi se neugoda i strah da nećete uspjeti pa odgađate ili odustajete; osjećate da vam je sve to previše i posežete za aktivnostima koje vam se čine umirujućima npr. internet, serije, igrice i sl.; čim se susretnete s nečim što je teže ili teško, odmah bježite u nešto zabavno. 2. pažnja – događa vam se da na nekim zadacima puno vremena provedete radeći stvari koje nisu važne, a ključnu stvar ne odradite; nekada vam nije jasno što je važno a što nije; teško vam je vidjeti koju funkciju svaki segment ima u cjelini i sl.; generalno vam je teško koncentrirati se i čini vam se da vam pažnja stalno bježi na nešto drugo. 3. učenje – provodite vrijeme u učenju, uspijete zadržati koncentraciju i pažnju, ali vam se čini da ne možete ništa upamtiti; teško vam je vidjeti logiku u onomu što čitate; čini vam se da nikako ne možete usustaviti gradivo ili vidjeti cjelinu i sl.

Koje je rješenje?

Ako su kapaciteti u određenoj mjeri razvijeni, tada ćete neke od problema s kojima se susrećete moći riješiti uz kvalitetnu tehniku čitanja, učenja i bilježenja. No, ako su kapaciteti slabo razvijeni, poboljšanje ćete moći postići kroz psihoterapiju. U sljedećem broju posvetit ćemo se detaljno rješenju tih izazova. Očekuju vas korisni savjeti i strategije koje će vam pomoći da poboljšate svoju pažnju i učenje te optimizirate svoje kapacitete za bolje rezultate.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize smjer psihoterapija

Rujan = početak, barem na ovoj hemisferi. Rujan donosi početak školske godine, početak akademske godine, nove cikluse radionica, usluga, proizvoda itd. Da bismo kroz sve to prošli na zadovoljavajući način, potrebni su nam odgovarajući kapaciteti. U ovom tekstu govorit ću o kapacitetu za regulaciju, pažnju i učenje. Iako riječ »učenje« primarno vezujemo uz školovanje; učenje i kapacitet za učenje neophodni su nam kroz cijeli život.

Koliko je stabilna nečija ličnost?

U razumijevanju toga koliko je stabilna nečija ličnost istražujemo četiri kategorije i kapacitete koji su u svakoj od tih kategorija. Kategorije su sljedeće: »Kognitivno i afektivno procesuiranje«; »Identitet i odnosi«; »Mehanizmi obrane i nošenja sa stresom« i »Samosvijest i samousmjeravanje«. Svaka od tih kategorija sadrži niz kapaciteta, a svatko od nas ima neke kapacitete bolje, a neke slabije razvijeno.

Pažnja i učenje

Ovaj kapacitet je prvi u skupini »Kognitivno i afektivno procesuiranje« i navodi se kako on »uključuje fundamentalne procese koji omogućuju ljudskom biću da pristupi i obradi informacije (i unutarnje i vanjske), da regulira pažnju i fokus, da podijeli pažnju kada je potrebno pozabaviti se s nekoliko različitih stvari, da filtrira vanjske informacije iz svjesnoga kada je to potrebno i da uči iz iskustva« (Psychodynamic Diagnostic Manual –PDM2).

Ovaj se kapacitet razvija od ranih dana kroz niz razvojnih procesa i faza sazrijevanja... Kada je kapacitet za regulaciju, pažnju i učenje razvijen kako treba, tada omogućuje pojedincu da obrađuje unutarnje i vanjske informacije, regulira doživljaj sebe i okruženja, filtrira nevažne informacije iz okruženja i uči

Digitalni alati za bolje učenje

U svijetu digitalizacije obrazovanje se transformiralo na mnoge načine, a jedna od najvažnijih promjena jest pristup učenju i organizaciji školskih obveza. Studenti i učenici sada imaju pristup brojnim digitalnim alatima i aplikacijama koje im pomažu da poboljšaju svoju produktivnost, unaprijede način pravljenja bilješki i bolje organiziraju svoje vrijeme. U ovom broju ćemo predstaviti nekoliko preporučenih aplikacija i platformi koje vam mogu značajno olakšati svakodnevne školske zadatke i obveze.

Trello

Trello je odličan alat za vizualno organiziranje zadataka. Koristeći sustav »tabli« i »kartica«, obveze se mogu lako podijeliti u više kategorija, pratiti napredak i postavljati rokove za završavanje projekata ili ispita. Također, omogućava timsku suradnju, što je korisno za rad na grupnim zadacima.

Working Hours

Ova aplikacija je savršena ako imate osjećaj da vam vrijeme stalno izmiče i da ne uspijevate stići dovršiti sve planirane obveze. Veoma je jednostavna za uporabu – omogućava kreiranje zadataka i mjerenje vremena koje trošite na njihov rad. Zadatke možete lako prebacivati u naredne dane, kao što su pripreme za ispite ili kolokvije, a aplikacija će pokazati točan pregled koliko ste vremena posvetili svakome zadatku.

Pomodone

Pomodone koristi *Pomodoro* tehniku za produktivniji rad. Ova tehnika se bazira na konceptu rada u intervalima od 25 minuta, nakon kojih slijedi kratka pauza. Aplikacija pomaže studentima da bolje upravljaju vremenom i povećaju produktivnost u učenju, a možete je besplatno skinuti na aplikaciji *Google Play*.

Forest

Forest je aplikacija koja pomaže da se fokusirate i pobijedite prokrastinaciju na zabavan način. Svaki put kada počnete raditi na nekom zadatku, »posadite drvo« koje raste sve dok ne prekinete rad, na primjer, ako počnete koristiti telefon. Ova »kul« metoda, koja pretvara fokusiranje u igru, motivira da ostanete kon-

centrirani na svoje obveze i tako, na kraju, kao rezultat svoga truda – dobijete šumu!

Evernote

Evernote je jedna od najpoznatijih aplikacija za pravljenje bilješki. Omogućava kreiranje bilješki u različitim formatima – tekstualno, slikovno, audio – i organizaciju istih po folderima ili oznakama.

Search by Image

Ova aplikacija radi slično kao Googleova funkcija pretrage putem slike. Dovoljno je da snimate fotografiju ili je učitajte iz galerije i aplikacija će vam prikazati listu rezultata s identičnim ili vizualno sličnim fotografijama. Ovo može biti korisno kada pretražujete određenu biljku/predmet za čiji naziv niste sigurni.

Simple Scanner

Koliko puta ste poželjeli imati skener pri ruci za brzo pripremanje fotografije za tisak? Simple Scanner je super rješenje! Sve što vam je potrebno je telefon, a aplikacija će fotografirati sadržaj i pretvoriti ga u crno-bijeli dokument, spreman za tisak ili nošenje u kopirnicu u formatu pogodnom za tiskanje.

Slack

Slack je platforma za komunikaciju i timsku suradnju koja omogućava studentima da efikasno komuniciraju i dijele materijale tijekom rada na grupnim zadacima. Sve što vam je potrebno za zajedničke zadatke nalazi se na jednom mjestu, što olakšava komunikaciju i suradnju.

Google Drive

Google Drive omogućava jednostavno skladištenje i dijeljenje dokumenata, prezentaciju i proračunskih tabela. Studenti mogu istovremeno raditi na dokumentima i uređivati ih u realnom vremenu.

Odabir pravog alata zavisi od vaših potreba, ali kombiniranje nekoliko njih vam može donijeti najbolje rezultate i poboljšati efikasnost u učenju. Sretno!

Sara Žurovski

Gamerski kutak

Star Wars Outlaws

Star Wars Outlaws najnovija je avanturistička igra smještena u univerzum Star Wars franšize, a donosi sve elemente koje fanovi očekuju – akciju, eksploraciju svemira i borbu između dobra i zla. Igru je razvila kompanija Ubisoft, poznata po hitovima kao što su *Assassin's Creed*, *Far Cry* i *Watch Dogs*. Na čelu tima zaduženog za razvoj igre nalazi se studio Ubisoft Massive, koji je također radio na popularnim igrama poput *Tom Clancy's The Division* serijala. Razvoj *Star Wars Outlaws* započeo je kao dio šireg partnerstva između Ubisofta i Lucasfilm Gamesa, koje je omogućilo Ubisoftu pristup Star Wars licencama. Ideja igre proizašla je iz želje da se igračima pruži sloboda istraživanja galaksije u ulozi »odmetnika«, koji balansira između zakona i podzemlja. Ovo je prva open-world Star Wars igra, a razvojni tim ciljao je stvoriti dinamičan svijet u kojem igrači mogu donositi odluke koje utječu na njihove priče i iskustvo u igri.

Procijenjeno je da je razvoj igre koštao više od 100 milijuna dolara, s obzirom na složenost otvorenog svijeta i licencu Star Warsa. Iako su točne zarade igre tek u procjeni, s obzirom na reputaciju franšize i interese fanova, očekuje se da će donijeti značajan profit. Što se tiče planova za budućnost, Ubisoft i Lucasfilm Games nisu isključili mogućnost proširenja igre kroz dodatne sadržaje ili čak nastavke, ovisno o uspjehu prvog naslova.

Radnja i gameplay

Radnja *Star Wars Outlawsa* smještena je između događaja *Star Wars: Empire Strikes Back* i *Star Wars:*

Return of the Jedi. Igrači preuzimaju ulogu **Kay Vess**, odmetnice koja se pokušava probiti kroz svijet kriminala u galaksiji u kojoj vlada imperija. Igra se fokusira na avanturu i istraživanje, a igračima nudi mogućnost izbora – hoće li ostati vjerni svojim moralnim načelima ili će ih podzemlje privući na tamniju stranu? Gameplay se sastoji od borbe, upravljanja letjelicama, pregovora s frakcijama i donošenja odluka koje oblikuju priču. Igra je prvenstveno single-player, bez multiplayer opcije, što omogućuje dublju narativnu komponentu i individualno iskustvo.

Kritike i reakcije

Kritičari su igru uglavnom pozitivno prihvatili, hvaleći slobodu koju igrači imaju u istraživanju i izborima. Posebno su istaknuti dizajn svijeta, likove i inovativni pristup poznatoj franšizi. Igrači su također posebno izrazili zadovoljstvo zbog mogućnosti upravljanja vlastitom letjelicom i borbi u svemiru. Ipak, neki su izrazili zabrinutost zbog nedostatka multiplayer opcije, što bi moglo umanjiti dugoročnu privlačnost igre za dio zajednice.

Zajednica oko *Star Wars Outlawsa* već se počela okupljati, a mnogi fanovi dijele svoja iskustva putem društvenih mreža i platformi kao što su Twitch i YouTube. Očekuje se da će se zajednica dodatno proširiti s budućim ažuriranjima i mogućim DLC paketima.

Ivan Ušumović / Foto: epicgames.com

21

Jesenska igra

Poslije dugog ljeta, vrelih dana, lagane odjeće i obuće već je stiglo zahlađenje koje nam (prije ili kasnije) donosi i novu, jesensku modu. Modni stručnjaci kažu da se moda najviše ističe upravo u jesenskim danima iz razloga što je tada oblačenje slojevito, ali je svaki sloj vidljiv. Tijekom jeseni ne prekrivamo našu kombinaciju debelim kaputom kao što je slučaj zimi, dok tijekom ljeta na sebi imamo samo laganu haljinu preko koje nam ne pada na pamet išta drugo obući. Kod jeseni je drukčije: nit je zima nit je ljeto te se nadogradnja odjeće najviše može primiti.

Karirana odjela

Ove jeseni u modu se vraćaju karirana odijela, i to odijela sa suknjom. Koledž-stil će biti dominantan. Već dugi

Baletanke

Kožne čizme, poput bakanči i dalje stoje pri vrhu, te će one obilježiti i jesen i zimu. Nasuprot tome su baletanke koje se polako ali sigurno opet penju na vrh ljestvice što se tiče mode. Baletanke su zahtjevni odjevni predmet te kod njih igra ulogu i vaša građa tijela. Svaki put kada se odlučite za baletanke, probajte ih prije kupovine da biste bili sigurni da ih želite i da vam dobro stoje. Posavjetujte se s nekim sebi bliskim kako kupljene baletanke ne bi kasnije stajale u ormaru jer vam zapravo ne stoje. Djevojke s tanjim listovima i nogama lijepo iznesu ovaj komad, lijepo im stoje i na suknje i na traperice. Djevojke s malo jačim nogama trebale bi ih nositi samo na traperice, i to šire, do poda. Tada je vizualizacija ove obuće bolja. Birajte kvalitetne baletanke jer one su nerijetko izuzetno neu-

niz godina nose se koledž cipele, a sad se uz njih dodaju i čarape – dokolenice. Ukoliko ste ljubitelj takvog stila, uživajte u njemu jer je sezona pred vama upravo rezervirana za to.

Animal print

Animal print ostaje vodeći i kroz jesensku sezonu, te ga možete kombinirati, ne u smislu da će vam detalj animal printa upotpuniti izgled, nego u smislu da je on baza, a istovremeno ga nadogradite smirenijim detaljima. Ovdje se možete igrati, ali pazite da ne pretjerate jer ćete u suprotnom odati dojam »jeftinog«. Košulje, traperice, kaputi, suknje u animal printu su ove jeseni »must-have« (za razliku od šalova, obuće i nakita).

dobne, iako se čine kao da su lagane i da možete provesti cijeli dan u njima. Naizgled jednostavne, a u stvari vrlo komplicirane.

Antilop smeđa velika torba

Što se tiče torbi, ove jeseni je u modi antilop velika torba braon boje. Sada ste sigurno već u glavi zamislili savršenu torbu, jer ona to upravo i jeste. Odjeća uz nju izgleda veoma lijepo, a uz to imate i prostora da potrpate sve dnevne potreštine u nju a da još uvijek djelujete stilizirano. Odlučite se za dobru jesensku torbu i nećete se pokajati. Ukoliko nađete model sa resama, izaberite ga jer nam i rese uskoro kucaju na vrata.

Milijana Nimčević

Tidal Pull – Kad imamo mirne glave

Jedno izdanje kao stvoreno za početak jeseni i još važnije — početak škole ili fakulteta. *Kad imamo mirne glave* naziv je drugog albuma zagrebačke pektorke Tidal Pull. Kao i s prvim albumom, riječ je o pravom budućem post-hardcore klasiku, a rekao bih i kako se osjeti napredak naspram prvog izdanja jer pjesme zvuče veće, moćnije, uvjerljivije... Ima ovdje primjesa i post-rocka i emocore-a, ali to su samo etikete, ono što je bitno je da su pjesme strašno zarazne! Ako volite malo glasniju muziku naravno. Izdvajam *Glas 42, Čuješ?, Ako ikada umrem* i *Uvijek dvanaest* kao omiljene od devet numera koliko ih se našlo na albumu. No, to nije sve! Tidal Pull objavio je na svom bandcampu i deluxe izdanje koje sadrži dvije dodatne numere, a na jednoj je i jedan poseban gost koji trenutno žari i pali po regiji, ali to bih ostavio vama da otkrijete.

I. Benčik

GLAZBA

Lift

Lift je akcijski film čija radnja prati skupinu vještih lopova koji planiraju izvesti pljačku na najneobičnijoj lokaciji do sada – u zrakoplovu tijekom leta. Do glavne točke zapleta dolazi kada bivša djevojka glavnog pljačkaša Cyrusa, koja je ujedno i FBI agentica, otkrije njihovu raniju krađu umjetničke slike. Cyrus, vođa međunarodne ekipe pljačkaša, suočava se s ultimatumom: ili će izvesti novu pljačku vrijednu 500 milijuna dolara u zlatu, čime će ujedno spasiti svijet, ili će cijela njegova ekipa završiti u zatvoru.

Svaki film u kojemu glumi **Kevin Hart** obećava smijeh, a ovaj spoj akcije, pljačke i komedije donosi zabavu na novu razinu. Hart je pokazao da, osim što je sjajan komičar, može odlično odigrati i akcijske uloge. S obzirom na to da vam uskoro počinje veliki (čitaj: stresan) period – bilo da ste student, srednjoškolac ili školarac – vjerujem da je ovo pravi film za vas. Idealna prilika da na trenutak »ugasite mozak« i uživete u zabavnom zapletu.

Uloge u filmu tumače još i **Úrsula Corberó**, **Yun Jee Kim**, **Vincent D'Onofrio**, **Billy Magnussen** i drugi.

K. Ivković Ivandekić

FILM

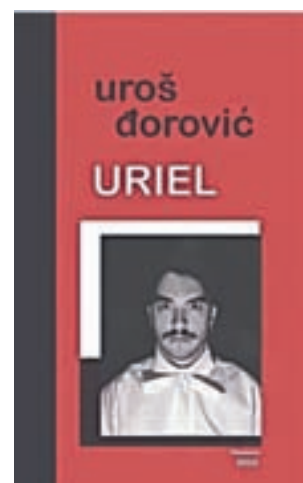
Uriel

Uroš Đorović u svojoj zbirci pjesama *Uriel* vodi čitatelje kroz jedinstveno putovanje koje bilježi emotivno i mentalno sazrijevanje autora, prateći njegov prelazak iz tinejdžerskih dana u svijet odraslih. Ova kolekcija stihova, koja spaja fragmente svakodnevice i unutarnjih borbi, predstavlja neku vrstu osobne mitologije, odražavajući deluzije, zbunjenost, ali i nadu. Đorovićev stil pisanja izrazito je intiman, a struktura zbirke u tri akorda oslikava proces sazrijevanja, kako emotivnog, tako i književnog, kroz kronološki razvoj samopouzdanja u stvaranju. Posebice se izdvaja njegova sposobnost da banalne životne trenutke transformira u stihove preplavljene značenjem i introspekcijom.

Ova zbirka, nagrađena prestižnom *Brankovom nagradom*, dokazuje Đorovićevu posvećenost i talent, kao i neprocjenjiv doprinos njegovih najbližih prijatelja, kojima posvećuje veliki dio svog uspjeha. *Uriel* je pravo osvježanje na književnoj sceni, koje pruža autentičan uvid u proces mladalačkog sazrijevanja kroz poeziju.

A. I. Darabašić

KNJIGA

Gastrofest u Subotici

